

Summary. In the article the initial general theoretical analysis of the legal expertise of legal documents. Substantiated allocation sphere of public law and private law of legal expertise. The essence of the technology of the legal expertise, their connection with the special methods of legal technique and technology.

Key words: legal expertise, legal technique, legal document, legal regulation, legislation.

УДК 343.123.1(477)

А. Пахлеванзаде,
аспірант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики,
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

СТАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ ДУМЦІ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції та підходи до вивчення засади розумності строків в українській науковій правовій думці. Проаналізовано актуальні питання та наріжні камені, визначені у кримінально-процесуальній науково-методологічній літературі. Окреслено перспективи подальших досліджень та концептуальні напрямки щодо усунення плюралізму думок та поглядів на цю проблему.

Ключові слова: засада «розумності строків», кримінальне провадження, КПК, хронотоп, темпоральні параметри.

Функціонування поняття “розумність строків” в українському законодавстві неодноразово привертало до себе увагу дослідників, науковців-теоретиків та практиків. У зв'язку з неоднозначністю та спектром дотичних до цього поняття концептів постала нагальна потреба у комплексному підході та холистичному дослідженні зазначеного терміна. У процесі аналізу засади “розумності строків” на стику різних підходів, досліджень, наукових шкіл було окреслено наступні концепції, крізь призму яких вважається доцільним розглядати проблемне поняття:

- галузева концепція, згідно з якою нагальність порушеного питання співвідноситься перш за все з певною галуззю права. Мова йде про господарське, економічне, кримінальне, кримінально-процесуальне право тощо. Такий підхід є слушним, оскільки специфіка кожної галузі права накладає певний відбиток на інтерпретацію змісту та ознак поняття, зміщує акценти у відповідну площину;

- філософська концепція, яка виводить поняття засади “розумності строків” в інтердисциплінарну площину, на рівень узагальнення безвідносно до певної галузі. Мова йде про розгляд витоків, першоджерел та генези поняття “строків” як такого, що пов'язане з поняттям “час” крізь призму міфологічних, релігійних, наукових теорій;

- філологічна концепція, що має точки перетину з попередніми і фокус уваги зміщує на “розумність” строків, шукаючи аргументи pro et contra щодо доречності, доцільності та виправданості використання слова “розумність”, адже за певних умов і у певному контексті поняття є оціночним та містить не зовсім наукову конотацію.

Щодо галузі, яка перебуває безпосередньо у межах наших наукових зацікавлень, то слід зауважити, що функціонування засади “розумності строків” у кримінально-процесуальному кодексі України набуло вагомого значення у зв'язку з євроінтеграційними процесами та ратифікацією статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у якій зазначене питання – предмет статті 6. Ратифікувавши цю Конвенцію, Україна взяла на себе зобов'язання гарантувати кожній особі, яка знаходиться під її юрисдикцією, закріплені в ній права і свободи. Стаття 6 Кон-

венції у ч. 1 закріпила право кожної людини, проти якої висунуто кримінальне обвинувачення, на справедливий і відкритий його розгляд впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Засада розумних строків у кримінальному провадженні має на меті встановити межу невизначеності підозри і обвинувачення та гарантувати право обвинуваченого від необгрунтованого і надмірного затягування кримінального провадження. Для цього КПК встановлені процесуальні строки – проміжки часу, в межах яких учасники кримінального провадження мають право або зобов'язані вчинити процесуальні дії чи ухвалити процесуальні рішення (коментар до ст. 113 КПК). Розумними прийнято вважати строки, що є об'єктивно необхідними для вчинення процесуальних дій та ухвалення відповідних рішень. Такі дії і рішення мають бути виконані без невинуваченої затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного для них КПК. Забезпечення дотримання розумних строків на досудовому розслідуванні покладається на прокурора та слідчого суддю (щодо питань, віднесених до його компетенції), а під час судового провадження у всіх його стадіях – на суд.

Розумні строки – проміжки часу, про які йдеться в коментованій статті, поширюються на всі стадії кримінального провадження. Для досудового розслідування її граничні строки встановлені ст. 219 КПК. Судове провадження в суді першої інстанції формально часовими рамками не обмежене, оскільки кожне провадження має свої особливості щодо обсягу доказової бази, яка підлягає дослідженню, кількості учасників провадження тощо. Проте категорія “розумності” властива і цій стадії. Якщо ж йдеться про розумний строк всього кримінального провадження, то очевидно, що він починає свій перебіг одночасно з повідомленням особі про підозру і завершується судовим розглядом, включаючи апеляційне і касаційне провадження. В контексті кримінального провадження Європейський суд з прав людини встановив, що період розумного строку розпочинається з моменту «вручення індивіду компетентним органом офіційного повідомлення про обвинувачення його у вчиненні кримінального злочину» (судові рішення у справі “Дьюер проти Бельгії”, 1980 р.; у справі “Скле проти Німеччини”, 1982 р.) і завершується остаточним вирішенням справи, включаючи апеляцію і касацію (судові рішення у справі “Девеер проти Бельгії”, 1980 р.).

Частина 3 коментованої статті перераховує критерії, які дають можливість визначити розумність строку провадження щодо кожної конкретної справи про вчинення кримінального правопорушення. Ці критерії, власне, вироблені прецедентною практикою Європейського суду з прав людини та підтверджені рішеннями Конституційного Суду України та вітчизняною судовою практикою.

У своєму рішенні від 30 січня 2003 р. (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) Конституційний Суд України відзначив, що «поняття розумний строк досудового слідства є оціночним, тобто таким, що визначається у кожному конкретному випадку з огляду на сукупність усіх обставин вчинення і розслідування злочину». Визначення розумного строку досудового слідства залежить від багатьох факторів, включаючи обсяг і складність справи, кількість слідчих дій, число потерпілих та свідків, необхідність проведення експертиз та отримання висновків тощо. Але за будь-яких обставин строк досудового слідства не повинен перевищувати меж необхідності. Досудове слідство повинно бути закінчене у кожній справі без порушення права на справедливий судовий розгляд і права на ефективний засіб захисту, що передбачено ст.ст. 6, 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (абз. 7, 8 п. 8 мотивувальної частини).

У рішенні Конституційного Суду від 18 січня 2012 р. (справа про ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи) Суд також на конкретному випадку провадження підтвердив свій підхід до «розумного строку», зауваживши, що розумні строки при ознайомленні обвинуваченого і захисника з матеріалами завершеного розслідування повинні визначатися в кожній справі залежно від обсягу матеріалів справи та їх складності, кількості обвинувачених, дій або бездіяльності (поведінки) обвинуваченого чи його захисника та незалежних від волі обвинуваченого чи його захисника чинників (наприклад, хвороби).

Кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має право, щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк стало предметом судового розгляду або щоб кримінальне провадження щодо нього було закрито. Зважаючи на неповноліття обвинуваченого, а також ту обставину, що обвинувачений знаходиться під вартою, ч. 4 коментованої статті зобов'язує суд здійснити кримінальне провадження (судовий розгляд) стосовно них невідкладно і першочергово.

З метою скорочення строків кримінального провадження в суді КПК вперше у вітчизняній законотворчій практиці ввів та врегулював спрощене провадження щодо кримінальних проступків (коментар до Пар. 1 глави 30 КПК) та кримінальне провадження на підставі: 1) угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; 2) угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості (коментар до глави 35 КПК). Якщо перший із зазначених інститутів може бути сприйнятий і особливих застережень не викликає, то угода прокурора з підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у вчиненні тяжкого злочину, навіть внаслідок якого шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам, не може не викликати серйозної стурбованості.

Зокрема, Н.В. Неледва простежила такий факт: «Багато українців сьогодні використовують механізм захисту прав та свобод звертаючись зі скаргами до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі. За станом на серпень 2012 року на розгляді в ЄСПЛ знаходиться більш одинадцять тисяч заяв проти України. Такі показники дозволяють нашій країні зайняти почесне п'яте місце за кількістю скарг» [9].

Про нагальність та гостру потребу у науковій регламентації та окресленні засади розумності строків в українському КПК неодноразово наголошували представники різних правових шкіл, наводячи на підтвердження думки аргумент нечіткості у формулюванні даного поняття у законодавстві, його оціночності, емоційній забарвленості, психологічній конотації тощо.

Щодо філософської концепції «строків» як частини загальної хронологічної концепції, звернення до неї виправдовує себе з позицій масштабності і ґрунтовності обраного об'єкта дослідження, інтердисциплінарності та поліфункціональності самого поняття «строки» у значенні «хронологічні межі». Таким чином, категоріальний апарат дослідження на сучасному рівні поповнюється такими концептами як «хронотоп», «хронометрія», «темпоральність» тощо. У цілому, погляд на засаду «розумності строків» з точки зору філософії – це фундаментальний базис та невичерпне джерело насичення юридичного категоріального апарату філософськими поняттями: дослідники і науковці знаходяться в інтердисциплінарній площині, у точці перетину методологій та методик.

Філологічна концепція виконує функцію своєрідного обрамлення, накладання контекстуальних та семіотичних меж на поняття юриспруденції, позбавляючи емоційного та емфатичного забарвлення.

У межах окреслених тенденцій слушним вважаємо зауважити прізвища науковців, які науково концептуалізували різні трактування та підходи до поняття «розумність строків» у юридичному контексті:

- одеська юридична школа, представлена прізвищами А.Ф. Крижанівського та епістемологічним й антропологічним підходами до вивчення правового порядку, правової поведінки та юридичної відповідальності [6], Н.В. Неледві з оглядом «розумності строків» як нового поняття в УКПК[7]; В.В. Солдатського, який фокус уваги зосередив на значенні розумності строків у процесі доказування з урахуванням контексту цивільного права [12];

- Київська юридична школа, представлена колективом науковців в особах М.С. Туркота, І.В. Вернидубова, А.М. Орлеан, О.В. Єні, Г.В. Попова, Л.А. Хрушовой, В.Ф. Гаєвого, В.В. Севрюкова, Н.О. Сиротіної, В.В. Козій, Н.М. Ленчевської, Л.Б. Коваленко, Н.С. Міняйла, Н.В. Лісової, що акцент поставили на процесуальній діяльності прокурора із забезпечення дотримання строків досудового розслідування [11];

- харківська наукова юридична думка, представлена значним обсягом розвідок В. Капліної, яка, перебуваючи у пошуках подолання колізій норм кримінально-процесуального права, висвітлює класичний та новаторський підходи до порушеного питання у контексті практики Європейського суду з прав людини [2; 3; 4; 5].

Строки, що встановлюються судом (наприклад, строк для усунення недоліків позовної заяви чи апеляційної скарги), повинні відповідати принципу розумності. Визначаючи (на власний розсуд) тривалість цих строків, суду необхідно враховувати принципи диспозитивності та змагальності, граничні строки, встановлені законом, для розгляду справи при визначенні строків здійснення конкретних процесуальних дій, складність справи, кількість учасників процесу, можливі труднощі у витребуванні та дослідженні доказів тощо.

Розумним, зокрема, вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без невинуватих зволікань) судового захисту.

З урахуванням практики Європейського суду з прав людини критеріями розумних строків у цивільних справах є: правова та фактична складність справи; поведінка заявника, а також інших осіб, які беруть участь у справі, інших учасників процесу; поведінка органів державної влади (насамперед суду); характер процесу та його значення для заявника (справи «Федіна проти України» від 02 вересня 2010 року, «Смірнова проти України» від 08 листопада 2005 року, «Матіка проти Румунії» від 02 листопада 2006 року, «Літоселітіс проти Греції» від 05 лютого 2004 року та інші).

Нагальна необхідність побудови сильної демократичної, правової і соціальної держави створила передумови для докорінної перебудови української правової системи. Це можливо лише за умови, що сама людина, її конституційні права та свободи стануть головним принципом функціонування суспільства, в якому верховенства набувають загальнолюдські цінності. Саме цим має визначатись якість законів та межі втручання держави у приватне життя людини.

У зв'язку із зазначеними рішеннями Європейського суду з прав людини, Верховний Суд України у своєму листі «Щодо перевищення розумності строків розгляду справ» від 25 січня 2006 року № 1-5/45 зазначив, що судам слід мати на увазі, що відповідно до тлумачення ним положень п. 1 ст. 6 Конвенції тривалість провадження у кримінальній справі для цілей цієї статті розпочинається з моменту винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченого, затримання особи за підозрою у скоєнні злочину чи допиту її як підозрюваного (навіть допиту особи як свідка, якщо з протоколу допиту вбачається, що на момент допиту слідчий уже підозрював допитуваного у причетності до конкретного злочину) залежно від того, яка з указаних подій сталася раніше, і закінчується винесенням остаточного рішення у кримінальній справі. При цьому, період розгляду кримінальної справи не ділиться на стадії досудового слідства та судового розгляду й аналізується з точки зору його розумності в цілому.

В зазначеному вище листі Верховного Суду України сформовані наступні два критерії оцінювання розумності строку розгляду справи. Це – складність справи, поведінка заявника та поведінка органів державної влади (насамперед суду).

Більш детально питання визначення розумності строків закріплено в новому Кримінальному процесуальному кодексі України прийнятому Верховною Радою України 13 квітня 2012 року.

Так, п.21 ч.1 ст. 7 нового КПК України розумність строків закріплено на якісно новому рівні в системі кримінально-процесуального права в порівнянні з положеннями КПК України 1960 року та віднесено до загальних засад (принципів) кримінального провадження.

Статтею 28 нового КПК України визначено, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

Цією ж статтею визначено чіткий перелік суб'єктів владних повноважень на яких покладається обов'язок забезпечення проведення досудового розслідування у розумні строки. Ними є: прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції), а судового провадження – суд.

Частиною 3 ст. 28 нового КПК України визначені наступні критерії для визначення розумності строків кримінального провадження:

1) складність кримінального провадження, яка визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо;

2) поведінка учасників кримінального провадження;

3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень.

З метою уникнення зайвих звернень учасників кримінального провадження до Європейського Суду з прав людини щодо порушення принципу розумності строків, ч. 6 ст. 28 нового КПК України закріплено безпосереднє право підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, в якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені цим Кодексом.

Засади кримінального процесу – це кримінально-процесуальні норми загального та визначального характеру, вони конкретизуються та деталізуються в нормах права, що стосуються тільки кримінального процесу.

Тільки реалізація всіх засад у їх сукупності, в системі, у взаємозв'язку і взаємодії сприятиме виконанню завдань кримінального судочинства. Можливість застосування кожної засади має бути так урегульовано в законі, щоб жодна засада не заперечувала іншій. Необхідно забезпечити розумний компроміс між окремими засадами, і цим шляхом завжди йшов і йтиме законодавець. Все це зумовлює необхідність передбачити в законі розумні винятки майже з кожної засади кримінального процесу (крім засад законності та презумпції невинуватості). Але це мають бути саме винятки, які не перекреслюють саму засаду, інакше вони перетворяться на загальне правило, на протилежну конкуруючу засаду. У свою чергу, Н.В. Неледва наголошує на порушенні питання необхідності удосконалення п. п. 1, 2, 3, 4 ст. 28 КПК України з метою справедливого правосуддя та запобігання на досудовому слідстві суперечностей між слідчим і потерпілим, обвинуваченим та захисником [9, с. 240].

Аналізуючи темпоральну проблематику, засаду строків та їх розумності, комплексний підхід до законодавчого хронотопу та дотичних понять здійснює І. Г. Оборотов [10]. Наголошуючи на потребі виходу за межі позитивістського методу у процесі аналізу правових явищ, науковець зазначає факт наявності категорії правового часу. Функціонування даної категорії нерозривно пов'язане з темпоральною проблематикою та темпоральними аспектами діяльності, що, на думку автора, є об'єктом правого регулювання. В авторській монографії мова йде про хронологію і хронометрію правового буття, а також про два основні способи вимірювання часу – хронологічний (через зазначення моментів часу та їхнє впорядкування) і хронометричний (через визначення тривалості часових інтервалів). У зазначеному контексті автор розглядає поняття «живої хронології» і подає його тлумачення у юридичному сенсі: 1 – рік прийняття нормативного акта, 2 – фіксація юридичних фактів. Розглядаючи право як соціальний феномен та наголошуючи на потребі у синтезі та інтеграції набутків інших наук у юридичну сферу, залучаючи філософські концепції Бачиніної, Спекторського, Максимова, І. Г. Оборотов виокремлює 3 рівні правової реальності: світ ідей, світ знакових форм, світ взаємодії між соціальними суб'єктами. Таким чином, на правознавчому горизонті доцільним виявляється введення в обіг поняття «правове життя», що нерозривно пов'язане з правовим спілкуванням.

Аналізуючи УКПК та зосереджуючи увагу на понятті розумності строків в аспекті його аналізу продуктивним є розгляд темпоральних параметрів діяльності, регульованих правом, про які йде мова [10] на підставі категорії «правовий час» у трактуванні І.В. Волк, Т. Н. Тенілової, О.В. Пушняка, як наслідку монолітності правової реальності. Розгляд правової реальності у просторово-часовому континуумі є дотичним до діяльності Ж.Л. Бержеля, що також може суттєво поповнити методологію дослідження з теми засади розумності строків.

Засада розумності строків, як така, що безпосередньої пов'язана з категорією часу, подальші трактування отримує і виходячи з інтерпретації часу як моноліту, що функціонує у межах трьох форм, про що занадається у сучасних дослідженнях. Зокрема, І. Г. Оборотов наголошує на існуванні правового часу реального, концептуального, перцептуального [10, с. 64], досліджуючи концептуальний правовий час [10, с. 71], властивості правового часу [10, с. 73–75], темпоральні межі існування норми права [10, с. 100, 103, 104].

Серед прізвищ дослідників, у сфері наукових інтересів яких порушено дане питання, слід зазначити С.Б. Фоміна та його дисертаційне дослідження «Строки у кримінальному судочинстві: поняття, класифікація та функціональне призначення», В. Богунова з концепцією «процесуального прискорення» та трьома критеріями розумності, які зафіксовано у КПК, І. А. Тітко з аналізом нормативної сутності оцінних понять в кримінально-процесуальному праві України, В.Д. Басай, який осмислює досліджуваний концепт та наголошує на тому, що він є важливою засадою кримінального провадження, І.В. Чурікова з принциповим наголосом на необхідності внесенні змін, доповнення та перегляду певних пунктів та положень КПК України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю. М. Оборотова. – Одеса: Фенікс, 2012. – 492 с.
2. Капліна О.В. Колізії норм кримінально-процесуального права і шляхи їх подолання / О.В.Капліна // Університетські наукові записки. – 2007. – № 1. – С. 200–207.
3. Капліна О.В. Традиційний та новий погляд на шляхи подолання колізій норм кримінально-процесуального права [Текст] / О. Капліна // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 1. – С. 251–262.
4. Капліна О.В. Проблеми правозастосовного тлумачення норм кримінально-процесуального права з урахуванням практики Європейського суду з прав людини / О. Капліна // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – № 2. – С. 187–197.
5. Капліна О.В. Правові стандарти Європейського суду з прав людини. Їх вплив на застосування норм кримінально-процесуального законодавства [Текст] / О.Капліна, В. Маринів // Вісник прокуратури. – 2007. – № 8. – С. 65–70
6. Крижанівський А.Ф. Правовий порядок в Україні: витоки, концептуальні засади, інфраструктура: монографія / А.Ф. Крижанівський. – Одеса: Фенікс, 2009. – 504 с.
7. Лагута В.О. Належна підготовка справи до судового розгляду як елемент забезпечення розумних строків / О.В. Лагута // Право і суспільство. – 2015. – Ч.6. – № 2. – С. 70–74.
8. Лагута В.О. Розумний строк розгляду на стадії відкриття кримінального провадження / В.О. Лагута // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – Вип. 62. Т.2. – 2014. – С. 35–37.
9. Неледва Н.В. Розумність строків як нове поняття у КПК України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція : зб. наук. пр. / Міжнародний гуманітарний університет. – Одеса : Фенікс, 2013. – Вип. 5. – С. 240–242.
10. Оборотов І.Г. Темпоральні грані права: монографія / І.Г. Оборотов. – Миколаїв: ТОВ “Фірма “Іліон”, 2009. – 230 с.
11. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням: навчально-методичний комплекс (для магістрантів денної форми навчання) / уклад.: М.С. Туркот, І.В. Вернидубов, А.М. Орлеан, О.В. Сні, Г.В. Попов, Л.А. Хруслова, В.Ф. Гаєвий, В.В. Севрюков, Н.О. Сиротіна, В.В. Козій, Н.М. Ленчевська, Л.Б. Коваленко, Н.Є. Міняйло, Н.В. Лісова. – К.: Видавничий центр Національної академії прокуратури України, 2014. – 86 с.
12. Солдатський В.В. Значення у процесі доказування розумності строків у контексті нового

кримінального процесуального кодексу/ В.В. Солдатський // Актуальні проблеми доказування в уголовном производстве: материалы всеукраинской научно-практической Интернет-конференции. – Одесса, 2013. – 27 ноября. – С. 60–63.

А. Пахлеванзаде. Состояние научного исследования проблемы разумности сроков в отечественной криминально-процессуальной правовой мысли. – Статья.

Аннотация. В статье рассмотрены современные тенденции и подходы к изучению принципа «разумности сроков» в украинской научной правовой мысли. Проанализированы актуальные вопросы и камни преткновения, определенные в криминально-процессуальной научно-методологической литературе. Очерчены перспективы дальнейших исследований и концептуальные направления по устранению плюрализма мыслей и взглядов на данную проблему.

Ключевые слова: принцип «разумности сроков», криминальное производство, КПК, хронотоп, темпоральные параметры.

Alborz Pahlevanzade. The Stage of Scientific Research of the Issue of Reasonable Time at the National Criminal-Procedural Thought. – Article.

Summary. Modern tendencies and approaches to studying of the principle of reasonable time in Ukrainian scientific legal thought are investigated in the article. The topical issues and sticking points defined in the criminal procedural scientific-methodological sources are analyzed. The prospects of further researches and conceptual directions concerning elimination of pluralism of notions and view points on the principle are outlined.

Key words: principle of reasonable time, criminal proceedings, CPC, chronotop, temporal parameters.

УДК 340.13

О.О. Пучков,

аспірант,

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

ПРАВОВИЙ ПОРЯДОК У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Анотація. У статті обґрунтовується необхідність предметного теоретико-правового дослідження природи і сутності правового порядку у сфері національної безпеки. Актуалізація осягнення цього феномена визначається сучасними загрозами національній безпеці України та необхідністю трансформації системи правових засобів її ефективного захисту.

Ключові слова: правовий порядок, безпека, національна безпека, правовий порядок у сфері національної безпеки, законність, правомірна поведінка.

В ситуації, у якій перебуває нині Україна, одним із пріоритетних завдань є забезпечення стійкого, стабільного, надійного правового порядку на усій її території. У контексті ж потужних зовнішніх та внутрішніх загроз і викликів, які постають зараз перед нашою країною, особливої ваги набувають питання ефективного забезпечення і захисту національних інтересів України. Зазначене актуалізує необхідність теоретико-правового осягнення нової для теоретичної і прикладної юриспруденції проблеми – природи, сутності і особливостей функціонування та забезпечення правового порядку у сфері національної безпеки України в умовах сучасного етапу розвитку українського суспільства.

Загальнотеоретична проблематика правового порядку висвітлена у досить великій кількості наукових статей, дисертаційних досліджень, монографій, доповідей на наукових конференціях тощо відомих вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких, як М.Г. Александров, С.С. Алексєєв, В.В. Борисов, А.Ф. Крижановський, В.В. Лазарєв, М.М. Марченко, В.С. Нересеянц, П.М. Рабінович,